

Kamu Diplomasinin Bir Aktörü Olarak Sivil Toplum Kuruluşları: Eleştirel Bir Değerlendirme

Non Governmental Organizations As An Actor of Public Diplomacy: A Critical Analysis

Muhammet Cemal Şahinoğlu¹, Adem Seleş²

DOI: [10.59445/ijephss.1436372](https://doi.org/10.59445/ijephss.1436372)

Atf / Cite: Şahinoğlu, M. C., Seleş, A. (2024). Kamu diplomasinin bir aktörü olarak sivil toplum kuruluşları: Eleştirel bir değerlendirme, *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 7(2), 69-90, <https://doi.org/10.59445/ijephss.1436372>

Araştırma Makalesi / Research Article

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 13.02.2024

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 09.04.2024

Lisans Bilgisi / License Information: Bu çalışma, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. / *This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).*

İntihal Kontrolü / Plagiarism Checks: Bu çalışma, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. / *This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.*

Özet

Bu çalışmada kamu diplomasisi ile kamu diplomasinin etkili aktörlerinden biri olarak kabul edilen sivil toplum kuruluşları (STK) arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Çalışmanın temel iddiası STK'ların kamu diplomasisi aktörü olarak faaliyet gösteremeyeceğidir. Çünkü STK'lar kuruluş amaçları gereği bağımsız olmak zorundadırlar. Bu nedenle STK'lar bir kişinin, grubun, kurumun ya da devletin çıkarları için hareket edemez. Oysa kamu diplomasisi siyasi bir amaç güder ve faaliyetlerinin tamamı devlete içkindir. Elbette STK'ların gerçekleştirdiği kimi faaliyetler devletlerin kamu diplomasisi hedeflerine katkıda bulunabilir. Fakat burada kastedilen STK'ların doğrudan bir kamu diplomasisi saikiyle hareket edemeyeceğidir. Böyle bir durumda söz konusu kuruluşlar STK değil, devlet destekli/güdümlü kuruluş, yani literatürdeki ifadesiyle GONGO (Government Organised Non-Governmental Organisation) haline gelirler. Zaten GONGO tanım olarak, hükümet tarafından oluşturulmuş STK anlamına gelmektedir. Bu bağlamda doğrudan devlet ya da devletin resmî kurumları tarafından bir araç olarak kullanılan bu örgütler, STK olarak tanımlanamazlar. Aksi bir durum STK'ların meşruiyetinin ve özellikle bağımsızlığının sorgulanmasına neden olacaktır. Mevcut çalışma, sivil toplumun vücut bulmuş hali olan ve demokrasinin olmazsa olmazı olarak kabul edilen STK'ların, kamu diplomasinin bir aracı olarak hareket edemeyeceğini STK'ların özellikleri üzerinden eleştirel bir bakışla değerlendirmektedir. Çalışmada literatür taraması yönteminden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre STK'lar var oluş amaçları gereği siyasi ve mali olarak bağımsız olması gereken kuruluşlardır. Bu nedenle kamu diplomasinin bir aktörü olamaz veya bu saikle hareket edemezler.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Geleneksel Kamu Diplomasisi, Yeni Kamu Diplomasisi, GONGO.

Abstract

This study analyzes the relationship between public diplomacy and non governmental organizations (NGOs), which are considered as one of the most effective actors of this diplomacy. The main claim of the study is that NGOs cannot work as public diplomacy actors. Because NGOs have to be independent. Therefore, NGOs cannot act in the interests of a person, group, institution or state. Public diplomacy has a political purpose and all of its activities are intrinsic to the state. Of course, some activities of NGOs can contribute to the public diplomacy objectives of states. However, what is meant here is that NGOs cannot act with a direct public diplomacy motive. This makes these organizations GONGOs, not NGOs. In fact, by definition, GONGO is a NGO organized by the government. In this context, these organizations, which are directly used as a tool by the state or its official institutions, cannot be defined as NGOs. To do otherwise would call into question the legitimacy and especially the independence of NGOs. The current study critically evaluates the fact that NGOs, which are the embodiment of

¹ **Sorumlu Yazar / Corresponding Author,** Dr. Öğr. Üyesi / *Asst. Prof.*, Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü / *Gümüşhane University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations*, mcsahinoglu@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6374-7986>.

² Öğretim Görevlisi / *Lecturer*, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü / *Karamanoğlu Mehmet Bey University, Vocational High School of Social Sciences, Department of Management and Organization*, ademseles@kmu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4968-7555>.

Muhammet Cemal ŞAHİNOĞLU, Adem SELEŞ
Kamu Diplomasisinin Bir Aktörü Olarak Sivil Toplum Kuruluşları: Eleştirel Bir
Değerlendirme

Vol: 7 Issue: 2
Spring 2024

civil society and considered as the sine qua non of democracy, cannot act as an instrument of public diplomacy through the characteristics of NGOs. Qualitative research methods were used for the article. According to the findings, NGOs are organizations that should be politically and financially independent due to their purpose of existence. Therefore, they cannot be an actor of public diplomacy or act for this purpose.

Keywords: Non Governmental Organizations, Traditional Public Diplomacy, New Public Diplomacy, GONGO.

1. Giriş

Günümüzde yabancı bir kamuoyunu etkilemek, ulusal başarı için kritik bir öneme sahiptir. Askeri veya ekonomik gücün yokluğunda çoğu devlet, ülke dışında yansıtılmış olduğu imaj ile hatırlanır. Dolayısıyla devletler için artık diğer ülkelerdeki vatandaşlarla ilişkiler geliştirmek, hükümetleriyle konuşmak kadar önemli hale gelmiştir (Potter, 2003: 44). Çünkü siyasi meşruiyet XXI. yüzyılda uluslararası ilişkilerin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Küresel sistem içerisinde meşru gerekçelere dayanmayan bir politikanın uygulanması mümkün değildir. Meşruiyetin eksik olduğu durumlarda ise krizler kaçınılmazdır ve bu krizlerin maliyeti genelde çok yüksektir. Bu temel gerekçelerden dolayı uluslararası kamuoyu, ülkelerin dış politikalarını belirlerken ve uygularken dikkate almak zorunda oldukları önemli bir referans noktası haline gelmiştir (Kalın, 2011: 6).

Bu durumun en temel nedenlerinden biri devletlerin uluslararası toplumla iletişim kurmak zorunda olmasından kaynaklanmaktadır. Uluslararası toplumla etkileşim sağlayabilmek ve onları ikna edebilmek için de kamu diplomasisine ihtiyaç vardır. Geleneksel diplomasi anlayışı bu konuda oldukça yetersiz kalmaktadır. Bu gerçeğin farkında olan devletler de doğal olarak kamu diplomasisine ağırlık vermektedir. Fakat kamu diplomasisi faaliyetleri devletlerin resmî aktörleri ile uygulanacak bir süreç olmaktan oldukça uzaktır. Bu açıdan kamu diplomasisi, sivil ve resmî olarak birçok aktörün faaliyetini kapsamaktadır. Çok sayıda aktör ve ağdan oluşur. Devlet, devlet dışı aktörler, elçilikler, kültür bakanlıkları, sivil toplum kuruluşları (STK), diasporalar, üniversiteler, kanaat önderleri, özel sektör temsilcileri, küresel işletmeler, insan hakları örgütleri, basın-yayın organları ve baskı grupları gibi organizasyonlar kamu diplomasisinin aktörleri olarak kabul edilmektedir (İletişim Başkanlığı, 2022: 17-18; Sancar, 2012: 89-91). Fakat bu aktörler arasında özellikle STK'lar, kamu diplomasisinin önemli bir aktörü olarak birçok araştırmacı tarafından kabul görmektedir (Leonard vd., 2002; Melissen, 2005; Riordan, 2005; Snow, 2009; Cull, 2009; Szondi, 2009; Zaharna, 2010; Sancar, 2012; Çevik, 2014).

Bu çalışmada kamu diplomasisinin merkezindeki en önemli ve etkili aktörlerinden biri olarak kabul edilen STK'lara değinilecektir. Bu noktada çalışmanın temel sorunsalı, STK'ların bir devlet politikası olarak kabul edilen kamu diplomasisi faaliyetlerine dahil olduktan sonra hâlâ bir STK olarak kabul edilip edilemeyeceğidir. Çünkü STK'lardan beklenen, doğaları gereği, devletlerden bağımsız nitelikte bir karaktere sahip olmasıdır. Bahse konu bağımsızlık sadece parasal/mali değildir. STK'lar hangi amaçla faaliyet göstereceklerine de kendileri karar vermek zorundadırlar. Bu bağlamda STK'ların en kritik özelliği olan bağımsızlıkları geniş kapsamlı olmak zorundadır. Örneğin STK'lar devletlerin dış politika hedefleri doğrultusunda hareket ettiklerinde, bağımsız olmaktan çıkarlar. Bu nedenle söz konusu kuruluşlar STK olarak değil devlet destekli/güdümlü STK (Government Organised Non-Governmental Organisation/GONGO) olarak adlandırılırlar.

STK'ların faaliyet alanları oldukça fazladır. Bu durum STK'lara yönelik yapılan akademik çalışmalara da yansımaktadır. Benzer bir duruma kamu diplomasisi alanında da rastlanmaktadır. Dolayısıyla her iki alan oldukça geniş bir literatür içermektedir. Bu nedenle mevcut çalışma sadece kamu diplomasisi ve STK'lar arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır.

Çalışmada öncelikle kamu diplomasisinin ne olduğuna değinilmiş ve ardından kamu diplomasisinin geleneksel ve modern olarak ikiye bölünmesindeki temel ayrıntı incelenmiştir. Sonrasında ise STK'ların ne olduğu, hangi özelliklere sahip olduğu ve/veya olması gerektiği incelenerek bu kuruluşların kamu diplomasisinde neden önemli olduğu sorusuna cevaplar aranmıştır. Nihai olarak ise STK'ların neden kamu diplomasisinde devletlerin bir aracı olamayacağı yine STK'ların temel kriterleri üzerinden analiz edilerek çalışma sonuçlandırılmıştır.

2. Kamu Diplomasisi ve İmaj Oluşturma

Küreselleşme, yabancı toplumları birbirine aşına hale getirmiş, bununla birlikte küresel iletişimin gelişmesi, farklı coğrafyalardan benzer fikirleri paylaşan insanlara aynı sanal zamanda örgütlenme ve harekete geçme imkânı vermiştir. Kültürlerin ve bilginin hem benzer fikirde olanlar hem de farklı kültürler arasında paylaşılması da mümkün hale gelmiştir. Bu durum bazen benzer ya da farklı düşünenler arasında küresel bir iş birliğinin, bazen de düşmanlık seviyesine çıkabilen farklılıkların oluşmasına neden olmuştur (McGrew, 2014: 16-17).

Günümüzde Twitter, Facebook, e-posta veya cep telefonu yoluyla iletişim daha hızlı ve kolay gerçekleşmektedir. Youtube ya da anlık görüntü imkânı sağlayan sosyal medya araçları ile dünyanın herhangi bir yeri canlı olarak izlenebilir. Söz konusu sosyal medya araçları algıların çok hızlı bir şekilde değişmesine neden olmaktadır (Ellen, 2011: 67). Bu süreçte kamuoyu ve meşruiyet olguları, devletlerin dikkate almak zorunda kaldıkları dinamikler haline gelmiştir. Yaşadığımız çağda imaj, hakikatin önüne geçmiştir. Devletlerin ve izledikleri politikaların toplumlar tarafından nasıl algılandığı, genel olarak, o ülkenin nesnel gerçekliğinden daha önemli hale gelmiştir. İmaj her şeydir mottosu artık sadece bireyler için değil, toplumlar ve ülkeler için de geçerli hale gelmiştir (Kalın, 2011: 16-17). Devletler için diğer ülke vatandaşlarıyla ilişkiler geliştirmek artık onların hükümetleriyle konuşmak kadar önemlidir. Sahip olunan genel imaj toplumları hem olumlu hem de olumsuz şekilde etkileyecektir (Potter, 2003: 44).

Devletler bu realitenin farkındadır ve uluslararası topluma olumlu bir imaj vermek için yoğun bir çaba harcamaktadır. Günümüzde bir devlet için imajın neden önemli olduğu şu şekilde sıralanabilir (Rana, 2011: 75-77):

- İmaj, ilk olarak bir ülkenin itibarını içerir.
- İkincisi, birçok ülkede önemli bir endüstri olan turizmin akışını yönetir.
- Üçüncüsü, ticaret ve doğrudan yatırımcı girişi dahil olmak üzere dış ekonomik ilişkileri etkiler. Tabii ki, ticari şirketler hoşlanmadıkları devletlerle de ilişki kurarlar, ancak hem vatandaşlık görevleri nedeniyle hem de hissedar ve medya baskısından kaçınmak için iyi bir itibara sahip ülkelerde iş yapmayı daha çok tercih ederler.
- Dördüncüsü, imaj, ziyaretçilere vize başvurusu esnasında ve havaalanı giriş noktalarında nasıl davranıldığı, ulusal markaların ve ürünlerin itibarına kadar sayısız faaliyetten oluşur. Sportif figürler uluslararası simgeler haline gelebilir ve olimpiyatlara veya dünya kupası gibi organizasyonlara ev sahipliği yapmak ülke içinde ve dışında hükümetlerin itibarını yükseltir.
- Son olarak, bir ülkenin kendi imajı ile gerçek imajı arasındaki herhangi bir sapma, o hükümetin ülke içindeki siyasi duruşunu etkileme noktasına kadar bir utanç kaynağı haline gelir. Ülke imajı tüm ülkeleri ilgilendirir, çünkü iyi bir imaj aynı zamanda sağlam bir siyasettir.

Hedef ülke toplumlarına yönelik imaj oluşturma faaliyetleri arasında en etkili politikalarından biri kültürdür. Sanat (müzik, tiyatro, yemek vs.), spor (futbol, basketbol, tenis vs.) ve popüler kültür (internet, sosyal paylaşım, bilgisayar oyunları vs.) çalışmaları ile yabancı halklar üzerinden merak uyandırılarak olumlu algı oluşturulabilmektedir (Erzen, 2014: 124). Bu nedenle birçok devlet bu alanda kurumsallaşmaya giderek kendi kültürünü dünyaya yaymaya çalışmaktadır. Örneğin İngiltere merkezli British Council, Almanya merkezli Goethe Enstitüsü, Hindistan merkezli Kültürel İlişkiler Konseyi, Çin merkezli Konfüçyüs Enstitüsü ve Türkiye'nin Yunus Emre Enstitüsü bunlardan bazılarıdır (Sancak, 2016: 126; Sancar, 2012: 175-176). Kültürel faaliyetlerin en önemli iki unsuru ise dil ve eğitimidir. Devletler kendi dillerini yaymak için büyük çaba harcarlar. Çünkü dil sayesinde kültür aktarımı da

gerçekleşir. Benzer şekilde eğitim faaliyetleri bağlamında uygulanan uluslararası değişim programları da bir ülkenin imajını geliştirmede önemli rol oynayabilmektedir (Sancar, 2012: 171; Erzen, 2014: 129).

Yine sanatsal ve sportif faaliyetlerde toplumlar arasındaki etkileşime ve devletlerin imaj çalışmalarına katkı sağlayabilmektedir. Devletler sanatsal faaliyetler altında bir yandan filmler ve dizilerle ticari gelir elde ederken diğer yandan kendi kültürlerinin yayılmasını da sağlamaktadır. Uluslararası sportif faaliyetlere ev sahipliği yapmakta toplumlar arasında etkileşime katkı sağlamaktadır. Ticari anlamda da getirisi olan bu organizasyonlar ülke imajı açısından da önemli hale gelmektedir. Örneğin Çin'in 2008 yılındaki olimpiyatlara ev sahipliği yapması bu bağlamda değerlendirilmektedir (Sancak, 2016: 128).

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerde devletler tarafından imaj çalışmaları için kullanılabilir. Özellikle internetin hayatımıza girmesiyle sosyal medya araçları devletler tarafından kullanılmaktadır. Çünkü (sosyal) medya, kamuoyunun ve karar vericilerin davranışlarının ve düşüncelerinin şekillenmesinde etkili bir araç olarak kabul edilmektedir. Örneğin sanat, spor, edebiyat gibi alanlarda ünlü olan insanlar medya aracılığı ile toplumları etkileyebilmekte, söylemleri ve eylemleri ile gündem olabilmektedir (Sancak, 2019: 366).

Bunların yanı sıra ekonomi ile ilgili konularda kamu diplomasisi ve dolayısıyla imaj çalışmalarında etkili olan faaliyetlerdir. Örneğin uluslararası dış yardımlar, acil insani yardımlar, kalkınma yardımları bir devletin hem yardım yaptığı ülke özelinde hem de uluslararası arenadaki itibarının artmasında önemli rol oynayabilmektedir. Böylece söz konusu ülke uluslararası topluma yardımsever ve aynı zamanda barışçıl bir devlet görüntüsü sunabilmektedir (Akçay, 2012: 5-6).

Bu amaçlar ve daha fazlası için devletler kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermektedirler. Böylece uluslararası kamuoyu nezdindeki marka imajını oluşturmaya çalışmaktadırlar. Taylor (2003: 73-83) kamu diplomasisini, bir ulusun diğer uluslar üzerinde olumlu bir imaj yaratma çabası olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla kamu diplomasisi, devletler için stratejik bir araç haline gelmektedir. Çünkü kamu diplomasisi XXI. yüzyılın en gözde siyasi iletişim konularından biri olmuştur (Snow ve Taylor, 2009: ix). Bu bağlamda devletlerin kamu diplomasisinden vazgeçmesinin pek mümkün olmadığını söylememiz mümkündür. Bu durum biraz da devletin değişen niteliği ile alakalıdır. Klasik devlet anlayışı düşüncesi yerini, tüccar devlet anlayışına bıraktıkça devletler kamu diplomasisi gibi yöntemleri daha fazla kullanmaktadır. Kamu diplomasisi de bu açıdan devletler için oldukça kullanışlı bir diplomasi türü olarak ön plana çıkmaktadır.

3. Kamu Diplomasisi: Çekiciliğin Gücü

Kamu diplomasisi kavramı ilk kez 1965 yılında Tuft Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu Dekanı Amerikalı emekli diplomat Edmund Asbury Gullion tarafından kullanılmıştır (Cull, 2009: 17). Kavramın ortaya çıkmasının temel nedeni ABD'nin Soğuk Savaş şartları altında propaganda kelimesinin yerine alternatif bir kavrama ihtiyaç duymasından kaynaklanmıştır. Çünkü "propaganda" kelimesi çok fazla olumsuz çağrışım yapmaktaydı (Cull, 2020: 15).

Kamu diplomasisinde bilginin kaynağı bellidir ve doğrudur. Fakat propagandada durum böyle değildir. Propagandada tam bir devlet kontrolü söz konusudur. Propaganda, bir düşüncüyü dayatmayı içerir ve bu nedenle içeriğinde baskı söz konusudur. Fakat kamu diplomasisi, propagandadan farklı olarak halklar arası ilişkiler faaliyetidir. Çünkü kamu diplomasisindeki kamu ifadesi devleti değil, aslında halkı, yani sivil yapıyı kastetmektedir (Sancak, 2016: 120-121). Diğer yandan ise kamu diplomasisi halkla ilişkilerin de ötesindedir. Bilgiyi iletmek ve olumlu imaj satmak da kamu diplomasisinin bir parçasıdır ve hükümet politikaları için uzun vadeli ilişkiler kurmayı içerir. Dolayısıyla güvenilirlikten yoksun olan propaganda, devletler için ters etki yapar ve bu da devletler için

itibar kaybı demektir (Nye, 2004: 107). Bu nedenle birçok araştırmacı kamu diplomasisi ve propagandayı ayırırken propagandanın tanımı gereği aldatma ve manipülasyon anlamına geldiğinde hemfikirdir. Kamu diplomasisi içinse bilgiyi yüksek doğrulukla yayma ihtiyacı söz konusudur. Çünkü kamu diplomasisi tam bir güvenilirliğe ihtiyaç duyar. Kamu diplomasisinin aksine propagandada bu işlevler eksiktir (Gurgu ve Cociuban, 2016: 131-133). Dolayısıyla devletler iyi bir kamu diplomasisi için propagandanın ötesine geçmek zorundadır. Kavramın isim babası Gullion kamu diplomasisini şu şekilde tanımlamıştır (Cull, 2020: 13):

“Kamu diplomasisi... dış politikanın düzenlenmesi ve yürütülmesinde kamu tutumlarının etkileri ile ilgilenir. Geleneksel diplomasiinin ötesinde uluslararası ilişkilerin boyutlarını, hükümetlerin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturmalarını, özel grupların ve çıkarların diğer ülkelerle etkileşimini, dış ilişkilerin raporlanması ve bunların politika üzerindeki etkisini, iletişim uzmanları, dış politika muhabirleri ve diplomatlar arasındaki iletişimi ve kültürlerarası iletişim sürecini kapsamaktadır.”

Kamu diplomasisi ilk defa Gullion tarafından tanımlanmışsa da sonrasında birçok kamu diplomasisi tanımı yapılmıştır. Bu durumun temel nedeni zaman içerisinde uluslararası ilişkiler alanında yaşanan önemli değişimlerin yanı sıra kamu diplomasisi yöntem ve amaçlarındaki farklılıklarla da bağlantılıdır (Sancak, 2016: 120). Örneğin Tuch’a (1990: 3) göre kamu diplomasisi, bir devletin kendi fikirlerini, ideallerini, kültürünü, hedeflerini, kurumsal yapısını ve mevcut politikalarını anlatması amacıyla yabancı halklarla iletişim kurma sürecidir. Cull (2009: 12) kamu diplomasisini, uluslararası bir aktörün yabancı bir halkla ilişki kurarak uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak tanımlarken, Potter (2003: 46) kamu diplomasisini, bir devletin yabancı bir ülkenin kamuoyunu ve aydınlarını kendi ulusal hedeflerinin avantajına yönelik olarak etkileme çabası olarak tanımlamıştır.

Fitzpatrick (2009: 168) için kamu diplomasisi bir devletin diğer ülkelerin insanlarıyla olumlu ilişki kurma çabalarıdır. Dolayısıyla kamu diplomasisini etkili kılanlar, insanlardır. Joseph Nye (2008: 95) ise kamu diplomasisini, hükümetlerin diğer ülkelerin hükümetlerinden ziyade halklarını cezbedebilmek ve onlarla iletişime geçmek için yumuşak güç kaynaklarını harekete geçiren bir araç olarak görmektedir.

Özetle kamu diplomasisi, yabancı toplumları etkileyerek bir devletin uluslararası imajını ve güvenilirliğini arttırmaya yönelik stratejilerdir. Fakat son zamanlarda kamu diplomasisine yönelik yapılan çalışmalarda göze çarpan bir ayrım vardır. Bu ayrıma göre kamu diplomasisi “geleneksel” ve “yeni” (modern/XXI. yüzyıl) olarak ikiye ayrılmaktadır (Gülmez, 2022: 281; Gürdal Limon, 2023).

Snow’a göre geleneksel kamu diplomasisi, hükümetlerin küresel toplumla (halklarla) iletişime geçerek ulusal hedeflerini ve dış politika adımlarını desteklemek için halkları bilgilendirme, etkileme ve gönüllerini kazanma stratejilerini içerir. Bu, hükümetten halka yönelik bir iletişim sürecini içermektedir. Yeni kamu diplomasisi ise hem hükümetin hem de özel bireylerin ve grupların, başka bir hükümetin dış politika kararları ile doğrudan ilgili olan kamu tutumlarını ve görüşlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemeyi içerir. Bu, halktan halka gerçekleşen bir iletişim biçimidir. Bu değişimin nedenlerinden biri kamuoyunun dış politika yapımına katılımını arttıran iletişim teknolojilerindeki gelişmelerdir. Diğer bir gelişme de artık ulusal sınırları aşan kişiler arası alışverişlerdeki artıştır. Böylece diplomatik vurgudan kamusal vurguya bir geçiş yaşanmıştır (Snow, 2009: 6). Snow yapmış olduğu ayrımında, açık bir şekilde kamu diplomasisinin uygulayıcısının ve hedef kitlesinin öznesini değiştirmiştir. Geleneksel kamu diplomasisindeki hükümetlerin yerini halk ya da sivil toplum ve bireyler almıştır. Bunun yanı sıra kamu diplomasisi anlayışında kamu (halk) ifadesi yerini küresel kamuya-toplumla (global publics) bırakmaktadır. Snow, geleneksel kamu diplomasisi ile yeni kamu diplomasisi arasındaki ayrımı ve farkı özneleri değiştirerek yapmıştır. Ona göre yeni kamu diplomasisi anlayışı

devlet merkezliliğini aşarak bireylerin, halkların ve sivil toplumların doğrudan birbirleriyle iletişimini ve ilişkilerini içermektedir (Ekşi, 2018: 134).

Melissen de yeni ya da modern olarak nitelendirdiği kamu diplomasinin iki yönlü bir yol olduğunu ifade etmektedir. Yani modern kamu diplomasisi, yabancı halkları diyalog yoluyla ikna etmelidir. Başka bir ifadeyle kamu diplomasisi, insanları ne düşüneceklerine ikna etmeye çalışması açısından propagandaya benzer, fakat kamu diplomasinin aynı zamanda insanların söyleyeceklerini dinlemesi açısından temelde propagandadan ayrılır. Kısaca yeni kamu diplomasisi -eğer modern diplomatik uygulamada bir geleceği olacaksa- tek yönlü bir mesaj/ileti değildir (Melissen, 2005: 18). Hatta ona göre yeni kamu diplomasinin işleyiş tarzı halkla ilişkilerden farklı değildir. Her ikisinde de benzerlikler vardır. Karşılıklı bilgi alışverişi, yanlış anlamaları azaltmak, karşılıklı iyi niyet ve olumlu bir imaj oluşturma çabaları her ikisi içinde temel amaçtır. Ayrıca yeni kamu diplomasinde de temel vurgu, mesaj iletmekten çok yabancılarla etkileşimde bulunmaya, yalnızca politika güdümlü kampanyalar yerine karşılıklılık ve istikrarlı ilişkiler kurmaya vurgu yapmaktadır. Kısa vadeli ihtiyaçlar yerine uzun vadeli ihtiyaçlar, kalpleri ve akılları kazanmak ve güven inşa etmek temel amaçlardır. Nihai olarak yeni kamu diplomasinin temas etmesi gereken aktörler sınırlı değildir. Diğer ülkelerdeki sivil toplum aktörleriyle ilişkiler kurmayı ve hem yurtiçi hem yurtdışındaki hükümet dışı taraflar arasındaki ağlarla da temas kurmayı içerir (Melissen, 2005: 21-22).

Kamu diplomasinde “eski” ve “yeni” ayrımı yapan araştırmacılardan bir diğeri de Nicholas J. Cull’dur. Cull, yeni kamu diplomasisi anlayışının pratiğindeki değişikliklere özellikle dikkat çekmektedir. Ona göre yeni kamu diplomasindeki önemli değişimler şunlardır (Cull, 2009: 12-13):

- Geleneksel olmayan uluslararası aktörler ve özellikle STK’lar önemli bir rol oynamaktadır.
- Bu aktörler dünya halkları ile iletişime geçebildikleri (özellikle internet gibi) yeni iletişim teknolojilerini kullanmaktadırlar.
- Bu yeni iletişim teknolojileri sayesinde ulusal ve uluslararası haber alanları arasındaki net çizgiler bulanıklaşmaktadır.
- Propaganda kavramı yerine ulus markalama ve ağ iletişim teorisinden gelişen kavramlar tercih edilmektedir.
- Prestij ve uluslararası imajın dili olarak kamu diplomasisi kavramı yerini “yumuşak güç” ve “markalaşma” kavramlarına bırakmıştır.
- En önemlisi de yeni kamu diplomasisi ile Soğuk Savaş döneminde kullanılan aktörden halka yönelik iletişim, yerini insandan insana iletişime bırakmıştır.
- Bu modelde yukarıdan aşağıya bilgi akışı, yerini ilişki inşasına bırakmıştır.

İletişim alanında yaşanan gelişmelerin (yeni/modern) kamu diplomasinin aktör kimliğinde bir çeşitlenme yaşanmasına neden olduğu oldukça açıktır. Özellikle internet teknolojisi ile farklı coğrafyalardaki halklara ulaşmak oldukça kolay hale gelmiştir. Bu durum uluslararası kamuoyunun artan etkisi ile bağlantılıdır. Böylece devletler, diğer toplumlarla daha fazla etkileşim kurma ihtiyacı hissetmektedirler. Bu ihtiyacı karşılayabilecek en etkili yöntem olarak ise XXI. yüzyıl ya da modern olarak adlandırılan yeni kamu diplomasisi anlayışı gösterilmektedir.

Bu noktada eski ve yeni kamu diplomasisi arasındaki özelliklerin tablo şeklinde gösterebilmesi aradaki farkları daha net gösterebilir.

Tablo 1. Eski ve Yeni Kamu Diplomasisi

Baskın Özellikler	Eski Kamu Diplomasisi	Yeni Kamu Diplomasisi
Uluslararası aktörün kimliği	Devlet	Devlet ve devlet-dışı
Teknoloji, çevre	Radyo, Gazete, Sabit hatlı telefonlar	Uydu, İnternet, Cep Telefonları, Gerçek Zamanlı Haberler
Medya ortamı	Ulusal ve uluslararası haber alanı arasındaki çizgi nettir	Ulusal ve uluslararası haber alanı bulanıktır
Yaklaşım kaynağı	Siyasi savunuculuk ve propaganda teorisi	Kurumsal markalaşma ve ağ teorisi
Terminoloji	Uluslararası imaj, Prestij	Yumuşak güç, ulus markalama
Rolün yapısı	Yukarıdan aşağıya, aktörden yabancı ülke halkına	Yatay, aktör tarafından kolaylaştırılan
Rolün doğası	Hedeflenen mesajlaşma	İlişki inşa etme
Genel amaç	Uluslararası çevrenin yönetimi	Uluslararası çevrenin yönetimi

Kaynak: Cull, 2009, s. 14

Kamu diplomasisi, başlangıçta kaynağı hükümet olan bir iletişim süreciydi. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte hedef kitlenin daha ulaşılabilir olması, küreselleşme süreci ile çok uluslu şirketlerin sürdürülebilirliklerinin kamu diplomasisi faaliyetlerine de dolaylı olarak bağlı olması gibi nedenlerden dolayı kamu diplomasisinde kaynak sadece devlet olmaktan çıkmıştır. Böylece devletin yanına devlet dışı aktörlerde kamu diplomasisi sürecine dahil edilmektedir (Sancar, 2012: 90; Aydın, 2023: 87).

Signitzer kamu diplomasisinin birincil aktörlerinin hâlâ devletle ilişkili olan aktörler olduğunu ifade etmekle birlikte hem hükümet dışı hem de devlet dışı aktörlere doğru artan bir kayma olduğunu iddia etmektedir (Signitzer, 2008: 209). Szondi de kamu diplomasisinin aktörlerini; devlet, devlet dışı aktörler, devlete bağlı örgütler, elçilikler, kültür bakanlıkları, kültürel örgütler, diasporalar ve STK'lar olarak saymaktadır (Szondi, 2009: 17-18). Leonard ve diğerleri de yabancı ülkelerdeki sivil topluluklarla etkili iletişimin merkezinde STK'lar olduğunu ifade etmektedir. Onlara göre bu kuruluşlarla çalışmak hükümetleri etkilemenin en kolay yollarından biridir. Çünkü STK'lar hem güvenilir hem de deneyim sahibi aktörlerdir. Ayrıca resmî aktörlere kıyasla sivil ağlarla iletişim noktasında oldukça etkili olabilirler (Leonard vd., 2002: 55-56).

Özetle yeni/modern/XXI. yüzyıl kamu diplomasisi anlayışında aktör konusunda bir çeşitlenme yaşandığı ve/veya yaşanması gerektiği kabul edilmektedir. Çünkü yeni kamu diplomasisinde devlet dışı ya da sivil aktörlere çok fazla önem atfedilmektedir. Bu noktada özellikle de STK'lara oldukça fazla vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu durum STK'ların artan gücünden ve öneminden kaynaklanmaktadır. STK'ların aktivizmi bir yandan toplumlar arası uzun vadeli ilişkiler kurabilirken diğer yandan siyasi sonuçların daha hızlı alınabilmesine katkı sağlayabilir. Bu nedenle STK'lar yeni kamu diplomasi anlayışının "gözde" aktörleridir.

Bundan sonraki kısımda STK'ların kamu diplomasisine ne gibi katkılar sunabileceğine değinilecektir. Fakat öncesinde bir STK'nın ne olup olmadığına açıklık getirilecektir. Sonrasında ise söz konusu kuruluşların -bir devlet politikası olan ve siyasi bir amaç içeren- kamu diplomasisinin doğasına

ne kadar uyup uyamacayacağı bizatihi STK'ların kendilerine has özellikleri/kriterleri üzerinden analiz edilecektir.

4. Sivil Toplum Kuruluşları: Tanım ve Özellikler

STK'ların tanımına yönelik bir çeşitlik söz konusudur. Bu çeşitliliğin temel nedeni farklı bakış açılarından ve/veya beklentilerden kaynaklanmaktadır. Fakat tüm bu çeşitliliğe rağmen STK'ların ne olup olmadığına yönelik genel bir uzlaşma söz konusudur (Gezici ve Şahinoğlu, 2021: 336). Söz konusu uzlaşma ise daha çok STK'ların genel özellikleri üzerinden sağlanmaktadır. Bu noktada birkaç tanım yapmak bu kuruluşların temel özelliklerinin de ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Türk Dil Kurumu (TDK) STK'yı "Toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birlik." şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2023). Kuçuradi (1998: 30) ise "Belirli bir mekân ve zamanda bilgiye dayanılarak teşhis edilen bir ihtiyacı ya da bir ihtiyaçlar demetini karşılamayı amaç edinen, kâr amacı gütmeyen hizmet veren; bu sebeple kamunun yönetimine katılan kuruluşlar" şeklinde tanımlamaktadır. Aslan ve Kaya (2004: 216) ise STK'ları "Toplum yararına çalışan ve bu yönde kamuoyu oluşturan, kâr amacı gütmeyen, sorunların çözümüne katkı sağlayarak çoğulculuk ve katılımcılık kültürünü geliştiren, demokratik işleyişe sahip, bürokratik donanımdan yoksun ve gönüllü olarak bir araya gelen bireylerden oluşan örgütlenmelerdir" şeklinde tanımlamaktadır.

The Global Development Research Center ise (GDRC³) STK'ları ne olduğundan ziyade ne olmadığı üzerinden açıklar. GDRC'ye göre bir STK; devlete ait değildir (özerktir), kâr amacı gütmeyen, bağımsızdır, demokratiktir, esnek ve özel çıkarlar amacıyla hareket edemez (GDRC, 2023). Davies (2019: 2) ise bir STK'yı tanımlarken üç özelliğe vurgu yapar. Bunlar; kâr amacı gütmemesi, suç amacı taşımaması ve devlet dışı olmasıdır. Benzer özellikler Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yapılan tanımlamalarda da geçerlidir. BM kendi organı olan Ekonomik ve Sosyal Konsey (Economic and Social Council; ECOSOC) üzerinden STK'lara çeşitli imkânlar sağlamakla beraber onları diğer kuruluşlardan ayıran temel özellikleri de belirtmektedir. ECOSOC'a göre bir STK; kâr amacı gütmemeli, şiddet kullanmamalı ve şiddetin taraftarı olmamalı, devletlerin iç işlerine müdahale etmeme normuna saygı göstermeli, hükümetler arası anlaşmalarla kurulmamalı ve hükümet organlarından mali olarak bağımsız olmalıdır (Willems, 2014: 328; Martens, 2005: 127). Elbette STK'lara yönelik tanımlar çeşitlendirilebilir. Fakat genel olarak literatürde yer alan tanımların ortak noktası bu kuruluşların; kâr amacı gütmemesi, toplum yararına çalışması, mutlak bir gönüllülük içermesi, demokratik olması, bağımsız olması ve devletten özerk olarak hareket etmesi gerektiğidir.

STK'ların çalışma alanları ve odaklandıkları konular oldukça geniştir. Çevre sorunları, savunuculuk, kadın hakları, insan hakları ve özellikle de insani yardımlar gibi alanlarda faaliyet göstermektedirler. Bununla birlikte STK'ların faaliyet seviyeleri de farklılık göstermektedir. Bazı STK'lar yerel, bazıları ulusal ve bazıları ise uluslararası düzeyde faaliyet göstermektedir. Hizmet seviyeleri farklı olsa bile bu kuruluşların tamamı toplumsal fayda amacıyla çalıştıklarını iddia etmektedirler. Hatta küresel düzeyde organize olmuş bazı STK'lar, küresel vicdanı temsil ettiklerini iddia etmektedirler. Elbette bu iddiaların temel dayanağı bizatihi bu kuruluşların özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada STK'ların temel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Yıldırım, 2004: 63-65; Özden, 2008: 19-21):

³ Global Development Research Center (GDRC); çevre, kent, toplum, ekonomi ve bilgi gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösteren Japonya merkezli kâr amacı gütmeyen bağımsız bir düşünce kuruluşudur.

- *Gönüllülük*: STK'lar için olmazsa olmazdır. Bu nedenle en temel ilkelerdendir. Üyelik zorunlu değildir ve olamaz. Üyelik herkese açık olmakla birlikte hiç kimse üye olmaya zorlanamaz. STK'lara "özel gönüllü kuruluşlar" denmesinin nedeni bu özelliğinden gelmektedir.
- *Kâr amacı gütmemek*: STK'lar için olmazsa olmaz özelliklerden bir diğeridir. Bu kuruluşlar kâr amacı güden faaliyetlerde bulunamazlar. Yapacakları faaliyetler için gelir elde edebilecek çalışmalar yapabilirler. Fakat elde edilen gelirin amacı yine belirlidir. Elde edilen gelir gönüllülere dağıtılamaz. Bununla birlikte kendi bünyelerinde çalışanlara yönelik ücret ödemeleri kâr amacı olarak görülmez.
- *Şeffaflık*: Bir kişi ya da grup adına çıkar amaçlı, sivil olmayan, üyelerinin faaliyetlerinin ve gelirin bilinmediği örgütlenmeler STK kapsamına dahil edilemezler. Bu nedenle şeffaflık, bu kuruluşlar için olmazsa olmaz kabul edilen bir diğer özelliktir.
- *Toplumsal faydayı gözetmek*: STK'ların temel amacı toplumsal faydadır. Bu nedenle toplumsal sorunlara çözüm üretilmesi temel hedefdir. Toplumsal çıkarlar bireysel çıkarlardan her zaman önde tutulmak zorundadır.
- *Hükûmet dışı olma*: STK'lar hükûmet dışı olmak mecburiyetindedir. STK'lar hükûmetin bir parçası olmaya çalıştıklarında bağımsızlık özelliklerini kaybederler. Böylesi bir model ancak totaliter sistemlerde geçerlidir. Otoriter yönetimlerdeyse bu kuruluşlar, çoğunlukla resmî bir kimliğe sahip olmaktadır. Bu nedenle bu STK'lar, hükûmetin sivil toplum kuruluşları gibi hareket ederler.
- *Bağımsızlık*: Bağımsızlık, STK'ların en kritik özelliklerinden biridir. Tıpkı diğer özellikler gibi bağımsızlık olmazsa olmazdır. Devletten ya da farklı kurumlardan alınacak maddi yardımlar, STK'ların doğasına aykırıdır. Olası bir maddi destek STK'ları bağımlı kuruluşlar haline getirecektir. Ayrıca STK'lar yapacakları faaliyetlerde de bağımsız olmak zorundadır. STK'ların siyasi iktidardan talepleri olabilir. Fakat bu, iktidarı ele geçirme ya da iktidara ortak olma gibi bir durumu ve/veya düşünceyi ortaya çıkarmamalıdır. Böyle bir talep ancak siyasi partiler içi mümkündür.

Tanımlarda ve özelliklerde de görüldüğü üzere STK'lar özerk, şeffaf ve bağımsız bir karaktere sahip kuruluşlardır. En azından teoride bu böyledir. Elbette bu bağımsızlık sadece teoride kalmamalıdır. Çünkü STK'ların meşruiyetleri bağımsızlıklarına dayanmaktadır. Bundan dolayı da bağımsız kalabilmek STK'lar için sürekli bir endişe kaynağıdır (Steffek vd., 2010: 100). Bu noktada söz konusu kuruluşların bağımsızlık kriterlerini şu şekilde sıralayabiliriz (Steffek vd., 2010: 115-117):

- Hükûmet/devlet ya da uluslararası bir örgüt tarafından kurulmuş olmamalı;
- Kuruluş aşamasında siyasi ve/veya mali bir teşvik olmamalı;
- Personel alımı gönüllülük üzerine olmalı ve doğrudan ya dolaylı bir şekilde hükûmetin ve/veya herhangi bir şirketin etkisi olmamalı;
- Mali gelirler çeşitli olmakla birlikte tek bir donör baskın olmamalı;
- Benzer aktörlere farklı muamele olmamalıdır. Elbette bu özelliklerin yanı sıra bir STK'nın bağımsızlığının en belirleyici hususu; kararlarını, stratejilerini veya politikalarını dışarıdan gelen herhangi bir baskı olmaksızın düzenlemesidir.

Kısacası STK'lar, herhangi bir kurumun ya da kuruluşun amacı için faaliyet gösteremez. Zaten tam da bu nedenle hemen her STK açıkça bağımsız olduğunu ve herhangi bir devletten, şirketten ya da kuruluştan maddi destek almadığını açıkça ifade etmektedir. Çünkü aksi bir durumda o kuruluş STK

denmesi mümkün değildir. Batıda bu kuruluşlara İngilizce Non-Governmental Organization (NGO) - hükümet dışı kuruluş- denilmesinin nedeni de budur. STK'lar devlet kontrollü bir kuruluş olduklarında gerçek anlamda bir STK olmaktan çıkarlar. Bu nedenle literatürde böylesi kuruluşlar için GONGO tanımı yapılmaktadır. GONGO'lar bir STK değildir. Bu kuruluşlar toplumsal fayda yerine ait oldukları devletlerin amaçları ve çıkarları için faaliyet göstermektedirler (Gezici ve Şahinoğlu, 2021: 339).

Ryfman GONGO'ları “devletler ya da elit yöneticiler tarafından uydurulmuş yalancı STK'lar” (Ryfman, 2006: 12) olarak tanımlamaktadır. Çünkü STK'lar, toplum yararına hareket etmektedirler. Temel amaçları arasında toplumsal fayda bulunmaktadır. Elbette STK'lar siyasete etki etmeye çalışabilirler ya da bir baskı aracı gibi hareket edebilirler. Bu, onlar için kabul edilebilir bir durumdur. Nihayetinde STK'lar, toplumların siyasete katılım araçlarından bir tanesidir. Hatta en etkilisidir. Benzer duygu ve düşüncelere sahip insanların bir araya gelerek oluşturdukları bu örgütler, halkın taleplerinin daha güçlü olmasını mümkün kılmaktadır. Fakat STK'lar aracılığı ile bir devlet, başka bir devletin yönetimine müdahale edemez ya da toplumları bu amaçla kışkırtamaz. STK'lar doğrudan böyle bir amacın aracı olamazlar. İşte bu tür kuruluşlara GONGO denmektedir ve bunlar, devletlerin doğrudan finansman sağladığı kuruluşlardır. Bu durum tam olarak STK'ların ontolojisine aykırıdır.

Tüm bu handikaplara rağmen STK'lar kamu diplomasisi faaliyetlerinde oldukça etkili aktörler olarak kabul edilmektedir. Bu düşünceye neden olan en kritik nokta STK'lara duyulan güvendir. STK'ların kendilerini küresel vicdanın temsilcileri olarak görmelerinin temel nedeni de budur. Toplumlar STK'ları daha sivil ve bağımsız yapılar olarak görmektedirler. Bu da onlara duyulan güveni arttırmaktadır. Hocking'in (2005)- belki de haklı olarak- ifade ettiği şekilde STK'lar “reel politik tarafından lekelenmemiş” kuruluşlardır. En azından genel olarak böyle bir algının var olduğunu ifade etmemiz mümkündür. Bu nedenle özellikle yeni kamu diplomasisi anlayışı çerçevesinde STK'ların kamu diplomasisine dahil edilmesi gereken aktörler arasında yer aldıkları düşünülmektedir. Bu düşüncenin temel nedeni ise STK'ların faaliyetlerinin devletlerin yumuşak gücüne katkı sağlaması ile ilgilidir. Yumuşak güçte doğrudan kamu diplomasisi ile bağlantılıdır. Çalışmanın sınırları kapsamında yumuşak güç ve kamu diplomasisi arasındaki bağlantıya değinilmeyecektir. STK'lar ve GONGO'lar arasındaki farkın netleştirilebilmesi için GONGO'lar ayrı bir başlıkta ele alınacaktır. Fakat öncesinde STK'ların kamu diplomasisine ne gibi katkılar sunabileceğine kısaca değinilecektir. Böylece STK'ların neden kamu diplomasisi stratejilerine dahil edilmek istendiği net bir şekilde ortaya çıkacaktır.

5. Yeni Kamu Diplomasisinde Eski Bir Aktör: STK'lar

Kamu diplomasisi, temsil edilenlerin çıkarlarını arttırmak ve değerlerini genişletmek için bir ülkenin halkıyla doğrudan ilişkilerin sürdürüldüğü süreçtir (Sharp, 2005: 106). Bu süreç; ilişki inşa etmeyi, yönetmeyi, fikirleri ve eylemleri etkilemeyi içerir. Bu bağlamda kamu diplomasisi, ayırt edici özellikleri olan siyasi bir araç olarak görülebilir. Bu noktadan hareketle kamu diplomasisi, siyasi aktörler tarafından politik tercihlerin sonuçlarını anlamak, kamunun (yabancı toplumların) gündemlerini belirlemek ve sivil toplumun (STK'ların) söylemlerini etkilemek için kullanılır. Dolayısıyla kamu diplomasisi, oldukça geniş bir yönetim süreci içeren stratejik bir iletişim aracıdır (Gregory, 2008: 276).

Kamu diplomasisi faaliyetleri bir ülkenin dış politikası ile ilgilidir. Bu faaliyetlerin temel amacı yabancı halkların algılarını olumlu biçimde etkileme niyeti içerir (Bose vd., 2020: 734). Yabancı halkların algılarını etkileme noktasında en etkili aktörler STK'lar olabilir. Çünkü kamu diplomasisi doğrudan devletle, devletin dış politika amacıyla alakalı bir süreçtir. Dolayısıyla propagandaya dönüşme ihtimali vardır. Kamu diplomasisi propagandaya dönüşürse ortaya büyük bir ikna problemi çıkacaktır. Her ne kadar kamu diplomasisi ve propaganda özünde çeşitli farklılıklar içerse de mesajın muhatapları ikisi arasındaki farkı tespit etme uğraşına girmeyecektir. Diğer yandan kamu diplomasisinin “beyaz propaganda” ya da “dürüst (truthful) propaganda” (Pantana, 2007: 282) olarak da adlandırıldığını ifade

etmek yerinde olacaktır. Bu nedenle devletler, iyi bir kamu diplomasisi için propagandanın ötesine geçmek zorundadır. Fakat böylesi bir diplomasisi sadece devlet eli ile yürütülebilecek bir alan değildir. Bunun için devletler, devlet dışı ya da sivil aktörlerini de bu sürece (kamu diplomasisi) dahil etmek zorunda kalmaktadır. Bu sivil aktörler arasında da kamu diplomasisinin mesajını en güvenilir şekilde iletecek olanlar STK'lardır (Çevik, 2014: 41).

Riordan'a (2005: 180-194) göre, STK'ların kamu diplomasisi stratejilerine dahil edilmeleri, uluslararası ilişkilerde kaçınılmaz bir gelişmeyi kabul etmek değil, aynı zamanda bu stratejileri geliştirmenin ve uygulamanın en etkili yolu ile ilgilidir. Zira etkili bir kamu diplomasisinde mesajdan çok mesajı ileten aktör önemlidir. Bu, kaynağın güvenilir olması ile ilgilidir. Eğer kaynak güvenilir olmazsa en iyi hazırlanmış argüman bile karşılık bulmayacaktır. Tam da bu nedenle yabancı kamuoyuna yönelik mesajlar devlet dışı aktörler üzerinden gitmelidir. Resmî temsilciler, bir devletin temsilcisi olarak görülürler, ki bu durum güvenilirliğin sorgulanmasına neden olur. Bir de önemli konular hakkında uzman bilgisine sahip olmayabilirler. Tüm bunların yanı sıra belki de en önemlisi resmî temsilciler (diplomatlar vs.) diğer hükümetlerle ya da siyasetle yaşanan tartışmalarda önemli bir rol üstlenirken, yabancı kamuoyu ya da yerel STK'larla etkileşimde bulunmak için çok ideal ya da bu alanda üretken değildir. Diplomatlar, sivil toplumun kilit unsurları ile ilişki kurmakta da zorlanabilir. Hatta birçok ülkede yabancı diplomatlara çok yakın görünmek hem kariyer açısından hem de fiziki açıdan tehlikeli olabilir.

Çevik'e (2014: 37-38) göre bu durumun temel nedeni, STK'ların kamu diplomasisinde halk ile bütüncül bir yaklaşım sergileyebilecek yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Ona göre elit yapıdan uzaklaşarak halka inen bu diplomasisi anlayışı, STK'lar aracılığı ile kültürler arası köprüler kurulmasına katkı sağlarken aynı zamanda hedef ülkelerde önceden belirli bir güven tesis etmiş olan bu kuruluşlar öncülüğünde geliştirilebilecek diyalog girişimleri kurulmasına yardımcı olmaktadır. Zira sivil boyut, doğrudan halklar arasında ve dolayısıyla kısmen siyaset üstü bir temasa dayanmaktadır.

Bu gerçekler ışığında ülkelerin dışarıya dönük iletişimlerinin ve imaj yönetimlerinin sadece resmî aktörler yoluyla değil STK'lar ortaklığında da yürütülmesine yönelik kanaatler artmaktadır. Sivil kurumlar ve aktörler, bir ülkenin uluslararası toplumla ilişkilerini kurarken aynı zamanda o ülkenin uluslararası kamuoyu nezdindeki marka imajını da oluşturmaktadır (Köksoy, 2015: 43). Çünkü yabancı kamuoyunu etkileme noktasına STK'lar en önemli aktörlerden biridir (Melissen, 2005: 12). STK'lar, bu özellikleri sayesinde bir yandan devletlerin kamu diplomasisine yardımcı olurken diğer yandan ait oldukları ülkenin imaj ve itibar yönetiminin artmasına da katkı sağlamaktadırlar (Snow, 2009: 5). Hedef kitleyle doğrudan temas kurabilecek nitelikte yerel faaliyet gösteren STK'lar ve bu kuruluşları temsil eden gönüllüler hem aracısız iletişim kurmaları hem de devletleri doğrudan temsil etmemeleri dolayısıyla çok daha etkin olabilirler (Çevik, 2014: 42). Bu nedenle Zaharna (2010: 84) STK'ları, kamu diplomasisinde diğer devlet dışı aktörlere nazaran en fazla dikkat çeken oyuncular olarak nitelendirmektedir. Bu nitelendirmenin gerekçeleri de oldukça açıktır. Çünkü STK'lar resmî kurumlara göre daha güvenilir örgütlenmelerdir. Hatta bu kuruluşlar resmî görevlilerin gitmekten çekindiği ya da koruma orduları ile gezdirdiği bölgelere gönüllü olarak gitmektedirler. Sadece gönüllülerin çabaları bile toplumlar arasındaki etkileşimi arttırmaktadır. Bu durum toplumsal ağları genişletebilir ve algıların olumlu biçimde değişmesine katkı sunabilir (Şahinoğlu, 2020). Çünkü STK'lar çok uluslu şirketler gibi kâr amacı güden faaliyetler yapmazlar. Çoğu STK'nın faaliyeti hayırseverlik içermektedir. Örneğin Gass ve Seiter, hayırseverliği, güvenilirliğin ve kamu diplomasisinin temel bileşeni olarak görür. Onlara göre STK'lar hayırseverlikte oldukça iyidirler (Gass ve Seiter, 2009: 159-160). STK gönüllüleri tarafından gerçekleştirilen faaliyetler ait oldukları ülkelerin kamu diplomasisine katkı sağlayacaktır. Hatta söz konusu katkı daha geniş bir amaca da hizmet edebilir. STK'ların faaliyetleri sonucunda -eğer yoksa- resmî düzeyde siyasi diyalog geliştirilebilir, ticari ilişkiler geliştirilebilir, dış yatırım sağlanabilir

ve daha da ötesi yerel sivil toplum grupları ile bağlantıların kurulması gibi hedefler de bu amaçlar arasında olabilir (Melissen, 2005: 14-15). Aracısız iletişim, gönüllü faaliyetler, insani yardımlar, karşılık beklememe, toplumlar arasında köprü kurulmasına aracılık etme ve yerel ağlarla (yerel STK'lar) bağlantılar kurma gibi yeni kamu diplomasisinden beklenen halktan halka iletişim faaliyetlerini STK'ların daha kolay gerçekleştirebileceğini ifade etmemiz mümkündür. Yüz yüze iletişim ile insanlara dokunarak faaliyet gösteren bu kuruluşlar, diplomatların iletişim kurmak zorunda olduğu ağlarla iletişim sağlama noktasında en etkili aktörlerdir. Çünkü yüz yüze etkileşimler toplumların görüş ve algılarını değiştirebilir (Nye ve Keohane, 1971: 337). Özellikle sahada elde edilen bilgilerin siyasilerle (politika yapımcılar) paylaşılması da bu kuruluşların önemini kat ve kat arttırmaktadır. Zira siyasiler sahadan gelen doğru bilgilerle politikalarını saha gerçeklerine göre şekillendirebilir ve istediği sonuçları daha kısa sürede alabilir.

Sonuç olarak uluslararası alanda faaliyet gerçekleştirme kapasitesine sahip STK'lar ve onların gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler devletlerin kamu diplomasisine ve ülke imajına olumlu katkılar sağlayabilir. Bundan dolayı STK'lar yeni kamu diplomasisinde oldukça önemli bir aktör olarak göze çarpmaktadır. Fakat STK'lar doğrudan ve tamamen siyasi bir içeriğe ve beklentiye sahip olan kamu diplomasisinin gerçekten aktörü olarak kabul edilebilirler mi? STK'ların faaliyetleri her ne olursa olsun politik bir beklenti içerebilir mi? STK'lar devletlerin açık/gizli ajandaları için faaliyet gösterebilir mi? Bu faaliyetler STK'ların doğasına uygun mudur? Bundan sonraki kısımda bu sorulara cevap aranacaktır. Öncesinde ise kısaca GONGO'ların ne olduğuna değinilecektir. Böylece STK ve GONGO arasındaki faaliyetlerin neden ayrılması gerektiği hususu daha net anlaşılacaktır.

5.1. GONGO (Government Organized NGO/Hükûmet tarafından oluşturulan STK)

STK kavramı, bir hükûmet ya da devlet tarafından açıkça desteklenen hatta kurulan ve kontrol edilen GONGO'ların yerine paradoksal bir şekilde sıklıkla kullanılmaktadır (Smith, Stebbins, Grotz vd., 2016: 94). Hâlbuki bu kuruluşlara yakından bakıldığında bağımsız olmadıkları ve tabandan örgütlenmedikleri açıkça görülmektedir. Aksine hükûmetler tarafından icat edilen örgütlerdir. Gerçekleştirdikleri tüm faaliyetler destek aldıkları devlet ve/veya hükûmet ile eşgüdüm içerisinde. Kamu çıkarı gözetmezler. Özerk değillerdir. Karar verme süreçleri demokratik değildir. Bağımlılık ilişkileri nedeniyle de bir STK'lardan ayrılmaktadırlar (Oğuz, 2018: 251-252).

GONGO'lar kendi meşruiyetlerini arttırmak ve dış kaynakları daha kolay çekebilmek için tıpkı bir STK gibi örgütlenmektedir (Stroup, 2019: 35). Bununla birlikte bu kuruluşlar bağımsız ve özerk görüntüsü vermek için sayılarını arttırabilir ya da isimlerini çeşitlendirebilir. Fakat bu onların gizli devlet organları olduğu gerçeğini değiştiremez (Bergel vd., 2016: 1169). William Blum GONGO'ları bir "Truva Atı" olarak tanımlamaktadır (Blum, 2002: 179). Naim ise GONGO'ları "tehlikeli" kuruluşlar olarak görmektedir. Ona göre bu tür sözde STK'lar bağlı oldukları ülkeler lehine hareket ederler. Hedefleri ise yabancı hükûmetlerin iç siyasetini yönlendirmektir. Hatta ona göre eğer GONGO'ları sahte STK'lardan ayıramazsak sivil toplumu temsil eden gerçek STK'ların küreselleşmesi ve etkinliği zarar görecektir (Naím, 2009). Buna rağmen bu kuruluşların devletler tarafından bir dış politika aracı olarak kullanıldıkları bir gerçektir. Çünkü askeri seçenek yerine STK'lar gibi toplumlar üzerinden geniş bir etki bırakan yapıların kullanılması devletlerin kamu diplomasisi için daha etkili bir araçtır (Douglas-Bowers, 2012). Tam da bu nedenle bu kuruluşlara STK (NGO) değil, GONGO denilmektedir. Bundan dolayı da GONGO'larda sürekli biçimde devam eden hükûmet kontrolü vardır (Smith, Stebbins ve Rochester, 2016: 1396).

5.2. STK'lara Karşı Devlet Destekli/Güdümlü Kuruluşlar (GONGO)

Riordan, XXI. yüzyıl diplomasisinin kamu diplomasisi olacağını iddia etmektedir (Riordan, 2005: 187). Geleneksel diplomasiinin rolü azaldığından bu yana kamu diplomasisi, bir devletin en

önemli enstrümanlarından biri haline gelmiştir. Kamu diplomasisi günümüzde sadece bir dış politika enstrümanı değil, aksine bir devletin vazgeçilmez kamusal yüzü haline gelmiştir. Dolayısıyla kamu diplomasisinin doğru yönetilmesi ve yeterince finanse edilmesi zorunlu hale gelmiştir. Devletler bu gerçeğin farkındadır ve bu nedenle devletlerin kamu diplomasisinden vazgeçmesi pek mümkün görünmemektedir (Roberts, 2007: 52). Çünkü artık yabancı kamuoylarını etkilemek, algı yönetimi yapmak, hedef kitleleri yönetmek ve yönlendirmek uluslararası ilişkilerde belirleyici hale gelmiştir (Poyraz ve Dinçer, 2016: 45).

Elbette kamu diplomasisinin çeşitli zorlukları da vardır. Öncelikle hedef kitlenin tam olarak anlaşılması gerekmektedir. Bu nedenle başlangıç noktası hedef kitlenin bulunduğu yerdir. Yani gerçek saha bilgisine ihtiyaç söz konusudur. Bir diğer zorluk tek yönlü bir mesaj akışının ters etki yaratmasıdır. Tek yönlü mesajdan kastedilen şey sadece iletişim ile alakalı değildir. Yerel geleneklerin, yerel tarihlerin ve yerel kimliklerin görmezden gelindiği tek yönlü bir bakış açısı başarılı bir kamu diplomasisinin önündeki bir diğer engeldir. Bu nedenle doğru mesajın yanı sıra doğru konumlanma da oldukça önemlidir. Bir diğer zorluk ise iletişim biçimiyle alakalıdır. İletişim sadece sözlü boyutu hedef kitleye iletilmesi düşünülen mesajlar için yetersiz kalacaktır. Dolayısıyla tek boyutlu bir iletişim yerine - deneyim, duygular, görüntüler- çok boyutlu bir iletişim tercih edilmelidir. Bir diğer zorluk ise ilgi düzeyinin derecesidir. Bundan kasıt hedef kitlenin endişelerini anlayarak ve ihtiyaçlarından yararlanarak ilişkiler geliştirmektir. Bunun yolu da devletlerin niş diplomasisine yoğunlaşmasından geçmektedir (Leonard vd., 2002: 46-53).

Kamu diplomasisinin eski ve yeni olarak nitelendirilmesinin ya da öznelerin/aktörlerin değişmesinin ve çeşitlendirilmesinin altında yatan temel dinamikler bu zorluklardan kaynaklanmaktadır. Çünkü iletişimin hiç olmadığı ya da zayıf olduğu ülkelerle ya da toplumlarla geleneksel kamu diplomasisi ile iletişim kurma süreci oldukça yavaş kalacaktır. STK'lar işte böylesi bir iletişim sürecini hızlandırabilecek aktörlerdir. Çevik'e (2014: 41-42) göre bu kuruluşlar, devlet itibarının zayıf olduğu bölgelerde veya devletlerin henüz yeterince varlığını gösteremediği bölgelerde kişiler arası ilişki geliştirici bir iletişim modeli olarak kullanılabilirler. Böylesi bir iletişim modeli devletlerin kamu diplomasisine katkı sağlarken uzun vadeli iş birliklerini de mümkün kılabilir. Bu nedenle kimi zaman devletin doğrudan kamu diplomasisi politikaları uygulamaması, üçüncü kişiler (STK) aracılığıyla varlığını kanıtlaması oldukça önem arz etmektedir.

Bu durum tam olarak yeni kamu diplomasisinin vurguladığı noktalardan biridir: Hem mesajı ileten tarafın hem de hedef kitlenin vatandaşlardan ve STK'lardan (sivil toplum aktörleri) oluşması. Böyle bir gelişme kamu diplomasisinde daha az hükümet yönetiminin kabul edilmesini de gerektirmektedir. Fakat temel meselede burada düğümlenmektedir. Çünkü kamu diplomasisi siyasi bir amaç güder. Bir devletin kamu diplomasisi ihtiyacına binaen destek verdiği tüm kişi, kurum ya da kuruluşlar da bu amaç uğruna hareket etmiş olurlar. Bu noktadan hareketle STK'ları kamu diplomasisine dahil ettiğimizde karşımıza çeşitli soru(n)lar çıkmaktadır. Söz konusu soru(n)lar STK'lara atfedilen ve onlardan beklenen davranışlara yöneliktir. Bu soru(n)ları şu şekilde sıralayabiliriz:

- STK'lar tanımları ve kuruluş amaçları gereği bağımsız olmak zorundadır. Bu bağımsızlık sadece kağıt üzerinde olamaz. Bu nedenle bağımsızlık özelliği iki noktaya refere edilmek zorundadır. Birincisi, maddi bağımsızlıktır. STK'lar devletlerden ya da herhangi bir kuruluştan maddi destek aldıklarında bağımsızlıklarını yitirirler. Bu nedenle çoğu STK, sadece kendi destekçilerinden destek aldıklarını açıkça beyan ederler. Birçok uluslararası STK şirketlerden ya da hükümetlerden bağış ya da sponsorluk kabul etmediğini açıkça deklare etmektedir. Çünkü bağımsızlık STK'ların *sine qua non*udur. STK'lar bağışçılarından gelen maddi destekle ayakta durmaya çalışırlar. Kısacası STK'lar maddi destek aldıklarında STK olmaktan çıkarak devlet destekli (GONGO) bir kuruluş haline gelirler. Yukarıdaki kısımlarda da ifade edildiği üzere

resmî kurumlardan gelen finansmanlarla faaliyet yapan STK'ların hesap verebilirliği, özerkliği ve tabii bağımsızlığı ortadan kalkmaktadır. Fakat bağımsızlık sadece maddi değildir. Bağımsızlığın birbiri içine geçmiş iki boyutu vardır. Bu durum bizi bağımsızlığın diğer boyutuna yönlendirmektedir.

- STK'ların bağımsızlığının ikinci boyutu siyasi bağımsızlıktır. Bu noktada sivil sorumluluk ön plana çıkmaktadır. STK'lar hangi konuda ya da alanda faaliyet göstereceklerini kendileri seçerler. Bir devletin, hükûmetin ya da şirketin çıkarları için faaliyet tanımları yapamazlar. Toplumsal çıkarlar her zaman ön plandadır. Toplumsal duyarlılığın yerini devlet ya da şirket alamaz. Böylesi bir durumda STK olmaktan çıkarak yine GONGO haline gelirler. Dolayısıyla tam bağımsızlık için STK'lar hem maddi hem siyasi olarak bağımsız olmak zorundadırlar. Eğer STK'lar resmî kurumlardan bağımsız bir duruş sergilemezlerse “ilgisizlik tuzağına” (trap of irrelevance) düşerler. Böyle bir durumda resmî politikaların eleştirel gözlemcileri olarak bilinen statülerini kaybedebilirler ki bu, aslında STK'ların kuruluş ve varoluş nedenlerindedir (Martens, 2001: 388). Bir STK'nın siyasi bağımsızlığına tehdit oluşturabilecek çeşitli koşullar vardır. Örneğin bir STK'nın kurucusu devlet, hükûmetler arası bir kurum veya kâr amacı güden bir şirket ise bu kuruluşların bir diğer özelliği olan örgütsel özerklikte tehlikeye girmektedir (Steffek vd., 2010: 116).
- STK'lar, hükûmet dışı (özerk) olmak mecburiyetindedir. Dolayısıyla hükûmetin ya da devletin bir parçası olarak çalışamazlar ve hareket edemezler. Bu nedenle STK'ların var olduğu sistemler demokratik yönetimlerdir. Çünkü diğer sistemlerde söz konusu kuruluşlar hükûmetlerin doğrudan bir parçası haline gelmektedir. STK'ların önemli meselelerinden birisi de kendilerini hükûmetle ya devletle özdeşleştirmekten uzak tutabilmeleridir. Bu noktada kastedilen; STK'ların her şartta devletin ya da hükûmetin karşısında yer almaları değildir. Çünkü STK'lar güç gösterisine giremezler. Böyle bir durumda sivilciliklerini yitirirler. Elbette STK'lar gerekli yerlerde devletin baskısına karşı tavır koyabilen kuruluşlardır. Fakat bu mutlak anlamda devlete olan bir karşıtlık olmamalıdır. Böylesi bir karşıtlık STK'lar için sorunludur. Kısacası STK'ların önceliği devlet karşıtlığı değil, devlet dışı ve toplum yanlısı olmalarıdır. Bu nedenle Batıda bu kuruluşlara Non-Governmental Organization (Hükûmet dışı örgüt) denilmektedir (Aydın, 2011: 389). STK'ların kamu kurumları ya da farklı kuruluşlarla ulusal veya uluslararası düzeyde ilişki kurması kabul edilebilir bir durumdur. Fakat ilişkilerde bir sınır olmalıdır. Devletlerle ya da diğer kuruluşlarla ilişki kurulabilir fakat bu bir bağlılık şeklinde olmamalıdır (Ryfman, 2006: 40). Bağımsızlık yerine bağımlılığın olduğu bir ilişki türünde bahse konu kuruluşlar için STK tanımlamasının yapılması indirgemeci bir yaklaşımdır.

Kamu diplomasisindeki temel amaç yabancı toplumları etkilemektir. Bu etkilemenin altında yatan temel nedende uluslararası meşruiyetle alakalıdır. Meşruiyetin eksik olduğu durumlarda devletler dış politika adımlarında yalnız kalabilirler. Kamu diplomasisinin yeni versiyonu devletlerin meşruiyet çabalarının açık tezahürüdür. Bunun için de STK'lar biçilmiş kaftan olarak kabul edilebilir. Fakat STK'lar, yukarıda da görüldüğü üzere, doğrudan bir devlet politikası olan kamu diplomasisine dahil oldukları anda STK vasfını yitirmektedirler. Dolayısıyla STK'ların kamu diplomasisi süreçlerine dahil edilmesi onların kuruluş ve var oluş amaçlarına aykırıdır. Böylesi bir durumda söz konusu kuruluşlar açık ve net biçimde GONGO olarak nitelendirilmek zorundadırlar. Elbette STK'lar gittikleri ülkelerde kendi ülkelerini temsil ederler. Kıyafetlerinde kendi ülkelerinin bayrakları vardır. Hangi ülkeden geldikleri açıkça nettir. Bu tür durumlarda kimi STK'ların faaliyetleri ülkelere olumlu çıktı sağlayabilir. Özellikle insani yardım kuruluşlarının gerçekleştirdiği faaliyetler ait oldukları ülkelerin lehinedir. Fakat bu kuruluşların temel amacı insani yardım olmalıdır. Burada amaç kamu diplomasisi çıktısı oluşturmak olmamalıdır. Çünkü aksi bir durum ters tepebilir. Bunun nedeni de oldukça açıktır.

STK'lar kimi zaman beşinci kol faaliyetleri yürüten örgütler olarak görülmektedir. Bu nedenle insani yardım kuruluşları bu tür bir nitelendirmeden kaçmak için bağımsız hareket etmek zorundadır. Günümüzde insani yardımın bir endüstri haline geldiği göz önünde bulundurulursa bu meselenin ne kadar çetrefilli bir konu olduğu ortaya çıkacaktır. Tamamen insani bir amaca hizmet etmesi gereken böylesi kuruluşların politik amaçlara yönelmesi devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerini de sekteye uğratarak o devletin uluslararası imajını yerle bir edecektir. Ayrıca insani yardım STK'larının faaliyetleri diğerkâmlık içermektedir. Savaşların, insani krizlerin, kıtlıkların ve çatışmaların olduğu yerlere resmî görevlilerin korumasız vs. gitmeyi tercih etmesi pek kolay değildir. Tam da bu nedenle bizzat sahada faaliyet içerisinde olan STK personeline “gönüllü elçiler” denmektedir. Gönüllü elçilerin zorlu coğrafyalardaki faaliyetleri de diğerkâmlık ile daha kolay açıklanabilir.

Kimi araştırmacılar STK'ların yabancı halkları etkilemede ne kadar mahir olduklarını (Melissen, 2005), STK'lar ile çalışmanın diğer ülkelerdeki sivil toplumla etkili iletişimin (ve dolayısıyla hükümetlerini etkilemenin) merkezinde yer aldıklarını (Leonard vd., 2002) Greenpeace, Af Örgütü, OXFAM International gibi küresel STK'lar üzerinden yorumlamaktadırlar. Bu noktada STK'ların 1997 Ottawa Sözleşmesi (kara mayınlarını yasaklayan antlaşma) ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kurulması gibi süreçlerdeki etkilerine de değinilmektedir (Potter, 2003). Elbette bahse konu örneklerde STK'lar, büyük devletlerin karşı çıkmalarına rağmen kampanyalarında başarılı sonuçlar almışlardır. Örneğin Ottawa Sözleşmesi'nin kabul edilmesi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kurulmasında STK'ların etkisi muazzamdır. Hatta küresel STK'ların başarılı kampanyalarına daha fazla örnek verilebilir. Fakat Greenpeace, Af Örgütü, Oxfam gibi STK'lar küresel çapta organize olmuş kuruluşlardır. Dünyanın birçok ülkesinden destekçileri vardır. Fakat bu kuruluşların etkili olabilmesinin temel nedeni de bağımsız olmalarıdır. Yani bu kuruluşlar herhangi bir kurum kişi ya da devlet adına faaliyet göstermemektedirler. Örneğin Greenpeace çevreci bir kuruluştur. Bu amaçla devletlere ve çok uluslu şirketlere karşı kampanyalar düzenlemektedir. Greenpeace tam bağımsız yapısını korumak amacıyla şirketlerden ya da hükümetlerden herhangi bir destek almadığını açıkça ifade etmektedir. Uluslararası Af Örgütü de küresel bir STK'dır ve savunuculuk yapan bir kuruluştur. Yayınladığı raporlar ile devletlerin insan hakları karnelerini açığa çıkarırlar. Oxfam'da benzer şekilde raporlar yayınlamaktadır. Söz konusu raporlar devletlere ve çok uluslu şirketlere yönelik eleştiriler içermektedir. Bu kuruluşlarda hükümetlerden, siyasi partilerden ya da şirketlerden fon kabul etmediklerini ifade etmektedirler. Bu açıklamaların amacı güvenilirlikle alakalıdır. Çünkü Greenpeace, Oxfam, Af Örgütü gibi küresel STK'ların gücü toplumların onlara verdiği destekten gelmektedir. Bu da bağımsız oldukları içindir. Bu kuruluşlar kendilerini küresel vicdanın temsilcileri olarak görürler. Dolayısıyla gündemleri devletlerinki gibi siyasi, çok uluslu şirketlerinki gibi ekonomik değildir. Aksine toplumsaldır ve bu nedenle toplumların desteğini alarak algıları değiştirebilirler. Örneğin (Leonard vd., 2002), STK'ların hükümetlere göre üç temel özelliği olduğunu ifade eder. Bunlar; uzmanlık, uygun ağlar ve güvenilirliktir. Güvenilirlik olmadan uygun ağlar (yerel/küresel bağlantılar) bulunamaz. Dolayısıyla konu dönüp dolaşık STK'ların en önemli özelliği olan bağımsızlığa gelmektedir. Kısaca, küresel olsun ya da olmasın STK'lar bir devletin ulusal çıkarını ya da ulusal imajını arttırmak için hareket ettikleri anda STK olmaktan çıkarak GONGO haline gelirler.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Kamu diplomasisi devletler için bir tercihten ziyade zorunluluk haline gelmiştir. Bu zorunluluğun en temel nedeni ise küresel siyasette algıların ve meşruiyetin önemli hale gelmesidir. Günümüzde yabancı bir kamuoyunu etkilemek hem ulusal hem de küresel başarı için oldukça kritik bir hâl almıştır. Devletler küresel arenada yansıttıkları imaj ile hatırlanmaktadır. Bundan dolayı ülke imajı tüm devletler için bir endişe kaynağıdır. Çünkü iyi bir imaj aynı zamanda güçlü bir siyasettir. Kamu diplomasisi bir devletin diğer devletler ve toplumlar üzerinde iyi bir imaj yaratma çabasıdır. Bu da

hükümetlerden halklara yönelik bir iletişim sürecini içermektedir. Fakat son yıllarda kamuoyunun dış politika yapım sürecine olan etkisinin artması neticesinde yeni (modern) kamu diplomasisi anlayışı ortaya çıkmıştır. Yeni kamu diplomasisi halktan halka gerçekleşen bir iletişim biçimidir. Söz konusu iletişim biçimi resmî kurumları aşarak bireylerin, halkların ve sivil toplum aktörlerinin doğrudan birbirleriyle iletişimini ve etkileşimini içermektedir. Bu açıdan yeni kamu diplomasisi anlayışında geleneksel olmayan aktörlere oldukça önemli bir rol atfedilmektedir. Bu aktörler arasında da en çok STK'lar ön plana çıkarılmaktadır.

STK'lar kamu diplomasisi faaliyetleri için en etkili aktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü resmî kurumlara göre daha güvenilir örgütlerdir. Kamu diplomasisi de tam bir güvenliğe ihtiyaç duyar. Yine STK'lar resmî aktörlere kıyasla sivil ağlarla iletişim noktasında daha etkili olabilirler. Kamu diplomasisi sadece bilgilendirme ve etkilemeyi içermez. Tek taraflı bir iletişim değildir ve dinlemeyi de içermektedir. Sivil aktörler, resmî aktörlere göre daha iyi bir dinleyici olabilirler. Böylece politikalarınızı değiştirebilirsiniz. Politika değişikliği de kamu diplomasisinin bir parçasıdır. Bunların yanı sıra çoğu STK faaliyetlerini hayırseverlik amacıyla yapar. Örneğin bu kuruluşların gerçekleştirdiği insani yardımlar ve/veya kalkınma yardımları aracısız olduğu için toplumlar arasında kültürel köprü kurulmasına katkı sağlayabilir. Dolayısıyla yeni kamu diplomasisinden beklenen halktan halka iletişim faaliyetlerini STK'ların daha kolay gerçekleştirebileceğini ifade edebiliriz. Bu nedenle kamu diplomasisi yazınında STK'ların bu sürece dâhil edilmesi noktasında büyük bir uzlaşma vardır. Fakat çalışmanın temel taşını oluşturan en temel iddia, STK'ların kamu diplomasisinin bir aracı ya da aktörü olamayacağıdır. Bu durumun temel nedeni STK'ların bizatihi ontolojilerinden kaynaklanmaktadır. STK'lar kuruluş ve var oluş amaçları gereği bağımsız olmak zorundadırlar. Bu bağımsızlık devlet güdümünde hareket ederek gerçekleşemez. Kamu diplomasisi siyasi bir amaç güder ve faaliyetlerinin tamamı devlete içkindir. STK'lar sivil toplumun vücut bulmuş halidir. Devlet ya da hükümet tarafından kurulan, bağımlılık ilişkisi olan, kadrosu gönüllülükten ziyade atanmışlardan oluşan ve finansal destek alan kuruluşlar STK değil, devlet kontrollü kuruluşlardır. Devletler bu tür kuruluşlar kurabilirler. Bu durum biraz da devletin domine edici gücü ile alakalıdır. Fakat söz konusu kuruluşların STK olarak tanımlanmaması gerekmektedir. Çünkü bu örgütler STK'lara atfedilen özelliklerin hiç birisine sahip değildir. Tam da bu nedenlerden dolayı onlara GONGO yani devletler tarafından oluşturulmuş hükümet dışı örgütler denilmektedir.

Çatışma Beyanı (Competing Interests)

Çalışmanın yazarları, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

The authors declare that they have no competing interests.

Destek ve Teşekkür (Fundings and Acknowledgments)

Çalışma, kamusal, özel, ticari nitelikte ya da kâr amacı gütmeyen herhangi bir kurumdan destek alınmadan hazırlanmıştır.

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Etik Beyanı (Ethical Statement)

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Muhammet Cemal ŞAHİNOĞLU, Adem SELEŞ
Kamu Diplomasisinin Bir Aktörü Olarak Sivil Toplum Kuruluşları: Eleştirel Bir
Değerlendirme

Vol: 7 Issue: 2
Spring 2024

Araştırmacıların Katkı Oranı (Authors' Contributions)

Yazarlar çalışmaya eşit oranlarda katkı sağlamışlardır.

The authors contributed equally to the study.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akçay, E. (2012). *Bir dış politika enstrümanı olarak Türk dış yardımları*. Turgut Özal Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, M., ve Kaya, G. (2004). 1980 sonrası Türkiye’de siyasal katılımı sivil toplum kuruluşları. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(1), 213–223.
- Aydın, H.İ. (2023). Ekonomik kalkınma bağlamında kamu diplomasisi: İçişleri bakanlığı örneği, *Türk İdare Dergisi*, 497, 87-107.
- Aydın, M. (2011). *Güncel kültürde temel kavramlar*. Açılım Kitap.
- Başkanlığı, İ. (2022). *Kamu diplomasisi nedir?* Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları. https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Diplomasisi_Nedir.pdf
- Bergel, G., & Leopoldo Blugerman, Chao GUO, Rumen Petrov, D. H. S. (2016). Relationships and collaboration among associations. In David Horton Smith, R. A. Stebbins, & J. Grotz (Eds.), *The palgrave handbook of volunteering, civic participation, and nonprofit associations* (pp. 1162–1182). Palgrave Macmillan.
- Blum, W. (2002). *Rogue state* (2. Ed.). Spearhead.
- Bose, S., Roy, S. K., Alwi, S. F. S., & Nguyen, B. (2020). Measuring customer based place brand equity (CBPBE) from a public diplomacy perspective: Evidence from West Bengal. *Journal of Business Research*, 116(March 2017), 734–744. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.01.059>
- Çevik, B. S. (2014). *Uluslararası halkla ilişkilerde insani yardımlar: Kamu diplomasisi boyutu*. Stratejik Düşünce Enstitüsü.
- Cull, N. J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Figueroa Press.
- Cull, N. J. (2020). Public diplomacy before Gullion: The evolution of a phrase. In N. Snow & N. J. Cull (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (2. Ed., pp. 13–19). Routledge.
- Davies, T. (2019). Introducing NGOs and international relations. In T. Davies (Ed.), *Routledge handbook of NGOs and international relations* (pp. 1–17). Routledge.
- Douglas-Bowers, D. (2012). NGOs: Missionaries of empire. *Foreign Policy Journal*. <https://www.foreignpolicyjournal.com/2012/03/10/ngos-missionaries-of-empire/>
- Ekşi, M. (2018). *Kamu diplomasisi ve Ak Parti dönemi Türk dış politikası* (2. Ed.). Siyasal Kitabevi.
- Ellen, G. (2011). *Analyzing politics: An introduction to political science* (5. Ed.). Cengage Learning.
- Erzen, M.Ü. (2014). *Kamu diplomasisi*, Derin Yayınları.
- Fitzpatrick, K. R. (2009). Privatized public diplomacy. In P. Seib (Ed.), *Toward a new public diplomacy redirecting U.S. foreign policy* (pp. 155–173). Palgrave Macmillan.
- Gass, R. H., & Seiter, J. S. (2009). Credibility and public diplomacy. In P. M. T. Nancy Snow (Ed.), *Routledge handbook of public diplomacy* (pp. 154–166). Routledge.
- GDRC. (2024). *NGOs, NGDOs and CBOs*. Retrieved September 4, 2023, from <https://www.gdrc.org/ngo/ngo-ngdo-cbo.html>
- Gezici, H. S., ve Şahinoğlu, M. C. (2021). Sivil toplum ve demokrasi. In Y. Sayın (Ed.), *Çağdaş*

siyasal akımlar (pp. 331–353). Nobel.

Gregory, B. (2008). Public diplomacy: Sunrise of an academic field. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 274–290.

Gurgu, E., & Cociuban, A. D. (2016). The role of public diplomacy in international relations in full process of globalization. *Annals of “Spiru Haret”. Economic Series*, 16(2), 125.

Gülmez, S. B. (2022). Diplomasinin dönüşümü. In S. B. Gülmez ve D. Buhari (Eds.), *Uluslararası ilişkilere giriş* (273–293). Orion.

Gürdal Limon, Elif (2023). *Dijital Diplomasi Hegemonya, Kamu Diplomasisi ve Dijitalleşme*, Nobel Bilimsel.

Hocking, B. (2005). Rethinking the ‘new’ public diplomacy. In J. Melissen (Ed.), *The new public diplomacy: Soft power in international relations* (pp. 28–47). Palgrave Macmillan.

Joseph S. Nye, J., & Keohane, R. O. (1971). Transnational relations and world politics: An introduction. *International Organization*, 25(3), 329–349.

Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Turkey. *Perceptions Journal of International Affairs*, XVI(3), 2–25.

Köksoy, E. (2015). Kamu diplomasisi perspektifinden ulus markalaması. *Akdeniz İletişim Fakültesi Dergisi*, 23, 42–61.

Kuçuradi, I. (1998). Sivil toplum kuruluşları: Kavramlar. In Kolektif (Ed.), *Üç sempozyum, sivil toplum kuruluşları* (pp. 24-31). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Leonard, M., Stead, C., & Smewing, C. (2002). *Public diplomacy*. The Foreign Policy Centre.

Martens, K. (2001). Non-government organisations as corporatist mediator? An analysis of NGOs in the UNESCO system. *Global Society*, 15(4), 387–404.

Martens, Kerstin. (2005). *NGOs and the United Nations: Institutionalization, professionalization and adaptation*. Palgrave Macmillan.

McGrew, A. (2014). Globalization and global politics. In J. Baylis, S. Smith, & P. Owens (Eds.), *The globalization of world politics: An introduction to international relations* (6th Ed., pp. 15–35). Oxford University Press.

Melissen, J. (2005). The new public diplomacy: Between theory and practice. In J. Melissen (Ed.), *The new public diplomacy: Soft power in international relations*. Palgrave Macmillan.

Naím, M. (2009). *What is a Gongo?* <https://foreignpolicy.com/2009/10/13/what-is-a-gongo/>,

Nye, J. S. (2008). Public diplomacy and soft power. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94–109.

Nye, J. S. J. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.

Oğuz, M. C. (2018). Otoriter rejimler ve sivil toplum ilişkisi: Bir “yumuşak güç” stratejisi olarak GONGO’ların yükselişi. *Mülkiye Dergisi*, 42(2), 239–260.

Özden, K. (2008). Sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları. In A. Coşkun (Ed.), *Sivil toplum kuruluşlarında yönetim* (pp. 11–27). Seçkin Yayınevi.

Pantana, P. M. S. (2007). *America-A purpose-driven nation one nation-one God-one law*. Xulon Press.

Potter, E. (2003). Canada and the new public diplomacy. *International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis*, 58(1), 43–64.

Poyraz, E., ve Dinçer, M. (2016). Public diplomacy activities of Turkey in the globalizing world. *Intermedia International E-Journal*, 3(1), 30–48.

Rana, K. S. (2011). *21st century diplomacy: A practitioner's guide*. Continuum.

Riordan, S. (2005). Dialogue-based public diplomacy: A new foreign policy paradigm? In Jan Melissen (Ed.), *The new public diplomacy: Soft power in international relations* (pp. 180–196). Palgrave Macmillan.

Roberts, W. R. (2007). What is public diplomacy? Past practices, present conduct, possible future. *Mediterranean Quarterly*, 18(4), 36–52.

Ryfman, P. (2006). *Sivil toplum kuruluşları* (İ. Yerguz, Trans.). İletişim Yayınları.

Şahinoğlu, M. C. (2020). *Sivil toplum kuruluşları (STK)'nın dış politikaya etkisi: İnsani hak ve hürriyetleri insani yardım vakfı (İHH) özelinde insani yardım kuruluşları örneği* (Unpublished doctoral dissertation). Selçuk Üniversitesi.

Sancak, K. (2016). *Uluslararası ilişkilerde güç kavramı ve yumuşak güç*. Nobel.

Sancak, K. 2019. Uluslararası Terörle Mücadelede Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi Bağlamında Medyanın Önemi, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(1), 359-371.

Sancar, G. A. (2012). *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler*. Beta.

Sharp, P. (2005). Revolutionary states, outlaw regimes and the techniques of public diplomacy. In Jan Melissen (Ed.), *The new public diplomacy soft power in international relations* (pp. 106–124). Palgrave Macmillan.

Signitzer, B. (2008). Public relations and public diplomacy: Some conceptual explorations. *Public Relations Research*, 205–218.

Smith, David H., Stebbins, R. A., Grotz, J., Kumar, P., Nga, J. L. H., & Puyvelde, S. Van. (2016). Typologies of associations and volunteering. In David Horton Smith, R. A. Stebbins, & J. Grotz (Eds.), *The palgrave handbook of volunteering, civic participation, and nonprofit associations* (pp. 90–120). Palgrave Macmillan.

Smith, David H., Stebbins, R. A., & Rochester, C. (2016). Glossary of key concepts and terms. In David Horton Smith, R. A. Stebbins, & J. Grotz (Eds.), *The palgrave handbook of volunteering, civic participation, and nonprofit associations* (pp. 1391–1413). Palgrave Macmillan.

Snow, N. (2009). Rethinking public diplomacy. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (pp. 3–12). Routledge.

Snow, N., & Taylor, P. M. (2009). Preface and introduction. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (pp. ix–xi). Routledge.

Steffek, J., Bendrath, R., Dalferth, S., Hahn, K., Piewitt, M., & Rodekamp, M. (2010). Assessing the democratic legitimacy of transnational CSOs: five criteria. In J. Steffek & K. Hahn (Eds.), *Evaluating transnational NGOs: Legitimacy, accountability, representation* (pp. 100–129). Palgrave Macmillan.

Stroup, S. S. (2019). NGOs' interactions with states. In T. Davies (Ed.), *Routledge handbook of NGOs and international relations* (pp. 543–557). Routledge.

Szondi, G. (2009). *Public diplomacy and national branding: Conceptual similarities and differences* (No. 112). Clingendael Institute. <http://www.jstor.org/stable/resrep05374>

Taylor, P. M. (2003). *Global communications, international affairs and the media since 1945* (e-book ed.). Taylor & Francis e-Library.

Tuch, H. N. (1990). *Communicating with the world: U.S. public diplomacy overseas*. St. Martin's Press.

Türk Dil Kurumu, T. (2023). *Sivil toplum kuruluşu*. Retrieved September 14, 2023, from <https://sozluk.gov.tr/>

Willems, P. (2014). Transnational actors and international organizations in global politics. In J. Baylis, S. Smith, & P. Owens (Eds.), *The Globalization of World Politics: An introduction to international relations* (6th Ed., pp. 320–341). Oxford University Press.

Yıldırım, I. (2004). *Demokrasi, sivil toplum kuruluşları ve yönetim*. Seçkin Yayınevi.

Zaharna, R. S. (2010). *Battles to bridges U.S. strategic communication and public diplomacy after 9/11*. Palgrave Macmillan.